



Борба

ОРГАН НА ОКРЪЖНИЯ КОМИТЕТ НА БКП,

ОНС И ОК НА ОТЕЧЕСТВЕННИЯ ФРОНТ
Велико Търново

Година XXXV

1978

МАРТ

2

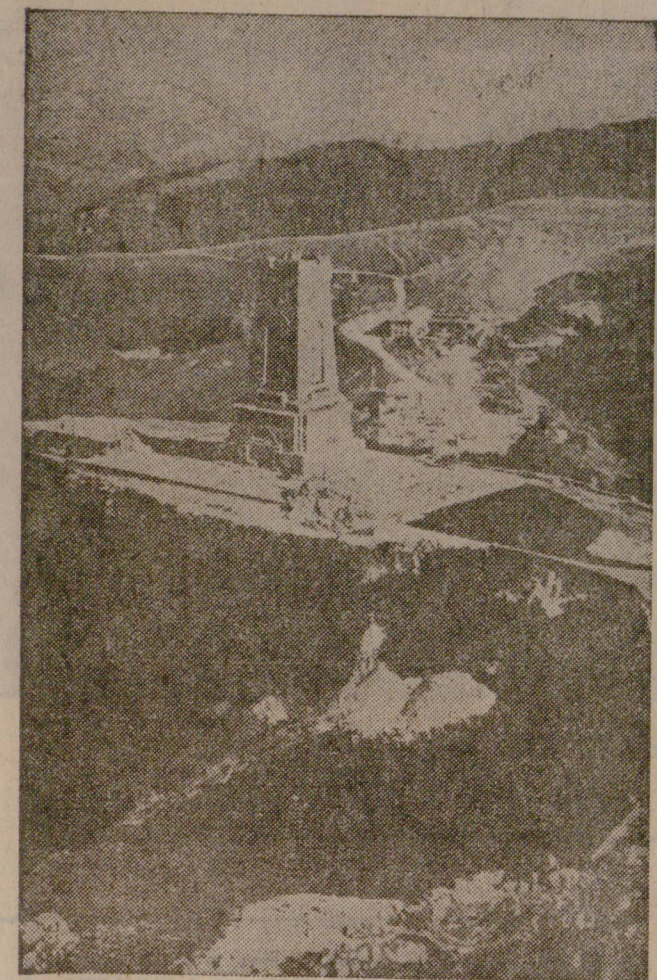
Четвъртък

Вестникът е основан през 1943 година

брой 27 (4017)

Цена 1 стотинка

Поклон и вечна признателност

Тържествено юбилейно заседание по случай 100-годишнината
от Освобождението на България

СВОБОДАТА!

И днес ющ Балканът, щом буря зафаща,
спомня този ден бурен, шуми и препраща
славата му дивна, като някой ек,
от урва на урва и от век на век!

Иван ВАЗОВ

В историята на всеки народ има велики дати. Една от най-величавите за нас е денят на освобождението ни от османско иго през 1878 година, чиято 100-годишнина чествуваме сега.

Освобождението! Краят на една дълга и кървава нощ, в която се носеше като под земно ехо песента за цар Иван Шишмана и образът на Балканджи Йово пазеше българската вяност и твърдост. Началото на една нова летопис, щедро огряна от надеждите за светло бъдеще...

Когато патриархът на Възраждането, хиландският монах Паисий, се обрна към сънародниците си с патетичния възглас: „О, неразумни юрде, поради что ся срамиш да се наречеш българин?“ и по думите на поета хвърли „първата искра в народната свая“, едва ли е могъл да си представи с каква сила и блясък, с какъв възторг и умиление, само сто години по-късно осъзнатият българин ще посреща своите братя-освободители и ще се радва на новата си държава. Мечтата се е превърнала в действителност.

Няма друга дата в нашата история, която да ни свързва толкова тясно с всичко българско и същевременно да ни сближава така наively с любимата Русия. „О, здравствуй ти, Русийо мощна!“ — възторжено пееше Вазов и ярко отразяваше чувствата, мислите, надеждите на цял народ. Битките, които руският войник води на Шипка и Плевен, при Шейново и Стара Загора, бяха битки на саможертва и огромна любов към България, битки, в които участваха и първите български опълченци, готови да загинат за милата свобода.

Величието на Освободителната война бе запечатано в

прекрасни творби на руски и български писатели, на руски и български художници, на творци от Румъния, Полша и Чехословакия, от Югославия, Испания и още много страни, съчувстващи на нашия народ, възхитени от подвига на Русия. И днес ние откриваме дневници и репортажи на съвременници, описващи героичните боеве на Шипка, обсадата на Плевен, победата при Шейново. Прости и сърдечни, тези документи разкриват великия образ на руския войник, проливаш кръвта си за освобождението на своите братя, изключителната му храброст и честност, безкористната му помощ и любов към поробените българи. И днес, сто години след великата дата, българското и съветското изкуство, българската и съветската литература не престават да възпяват този подвиг, да възкресяват героите и да създават големата и победоносна война, скрепила с кръвта си неувяхващата дружба между нашите народи, народи-братя.

Всеки българин от люлката до гроба носи тази огромна любов и признателност към Русия-освободителка, към руския човек и брат. Тази любов бе скрепена още по-свободно и при второто ни освобождение — на светлия Девети септември 1944 г. Отново на Шипка се изкачиха руски богатири, съветски бойци, внуци на нашите освободители от 1878 година. И за втори път българският народ ги посрещна с хляб и сол, с дълбока признателност. Има ли друг такъв пример в човешката история? Има ли други два народа, така братски, така уверено крачещи по единен път към бъдещето?

Двойното освобождение за нас беше двойна прегръдка. И ще бъде завинаги.

С тържествено юбилейно заседание, организирано от Окръжния комитет на БКП, Окръжното ръководство на БЗНС, Окръжния народен съвет, Окръжния комитет на Отечествения фронт, Окръжния съвет на Българските професионални съюзи, Окръжния комитет на ДКМС, Окръжния комитет за българо-съветска дружба, градския комитет на БКП и градския народен съвет, вчера в салона на ДМТ „Константин Кисимов“ във Велико Търново бе отбелязан вековният юбилей на една от най-светлите дати в историята на България.

В тържественото заседание взеха участие членовете и кандидат-членовете на Окръжния комитет на БКП, Окръжното ръководство на БЗНС, изпълкомът и съветниците на Окръжния народен съвет, членовете на педунимите на обществено-политическите и масовите организации, членовете на градския комитет на Партията, народни представители, членовете на изпълкома и съветниците на градския народен съвет, герои на социалистическия труд, първенци в производството, активни борци против фашизма и капитализма. Тук бяха и съветските специалисти, работещи в стопанския химически комбинат „Свилоза“ в Свищов, в Локомотивното депо и Домостроителния комбинат в Горна Оряховица.

Преди заседанието бяха положени венци на признателност пред паметника „Майка България“ и пред паметниците на освободителите на града генерал Гурко и маршал Толбухин, както и на безсмъртния български революционер Васил Левски.

Тържественото юбилейно заседание бе открито и ръководено от председателя на Окръжния народен съвет Министър Церов.

Доклад за героичната и многолетна борба на народа ни за национално освобождение, за безпримерния подвиг на руските братя и българските опълченци, за вечната и безпределна любов и признателност към освободителите, предавана от поколение на поколение, за нерушимото единство и крепката дружба между българския и съветските народи, за сътрудничеството и взаимопомощта между трудещите се от Великотърновски окръг и Полтавска област на Украинска ССР прочете първият секретар на Окръжния комитет на БКП Никола Василев.

Приветствие от името на съветските специалисти поднесе Владимир Антонович Брухацки, ръководител на групата в СХК „Свилоза“. Председателят на Окръж-



Деловият президиум на тържественото юбилейно заседание. На трибуната — другарят Никола Василев



Венци на признателност пред паметника „Майка България“



Част от присъстващите на юбилейното заседание. Снимки Иван РУСКОВ

ния комитет за българо-съветска дружба Христо Станев, секретар на Окръжния комитет на БКП, прочете Указ на Държавния съвет на НРБ за награждаване на партийни и държавни ръководители от окръга с юбилейен медал „Сто години от освобождението на България“.

от османско робство 1878—1978 г.“ С юбилейния медал са отличени над 500 партийни, държавни и стопански ръководители, общественици и дейци на културата и ръководители на групите съветски специалисти, работещи в окръга.

Изпратени бяха телеграми

до ЦК на БКП и ЦК на КПСС.

Тържественото юбилейно заседание завърши с тематичен рецитал, посветен на сто годишния юбилей на свободата, изпълнен от артисти от ДМТ „К. Кисимов“.

Николина РАДЕВА

Окръжната художествена изложба — 78

Във вторник в изложбена зала на ул. „Васил Мавриков“ във Велико Търново, бе открита Окръжната художествена изложба-78, уредена от Окръжния съвет за култура. Изложбата е посветена на 100-годишнината от Освобождението на България. В нея са представени 101 творби — живопис, графика и скулптура. Наред с имените и утвърдени имена на з. х. Йордан Попов, Александър Терзиев, Григор Спирidonov, Янаки Манасиев, Никола Хаджитанев, Спиридон Борисов и други членове на групата на СХК, в експозицията са и имената на успешно развиващи се млади художници.

В краткото слово, с което обяви изложбата за открита, секретарят на Окръжния комитет на Партията Маргарита Кемалова изтъкна положителните моменти в настоящата изложба на творците на изобразителното изкуство в окръга и им пожела бъдещи успехи.

Тук бяха и първият секретар на Окръжния комитет на Партията Никола Василев, секретарят на ОК на БКП Христо Станев, първият секретар на градския комитет на БКП Николай Понев, председател на Окръжния съвет за култура Мария Манева и други.

Николина ЯМБОЛИЕВА

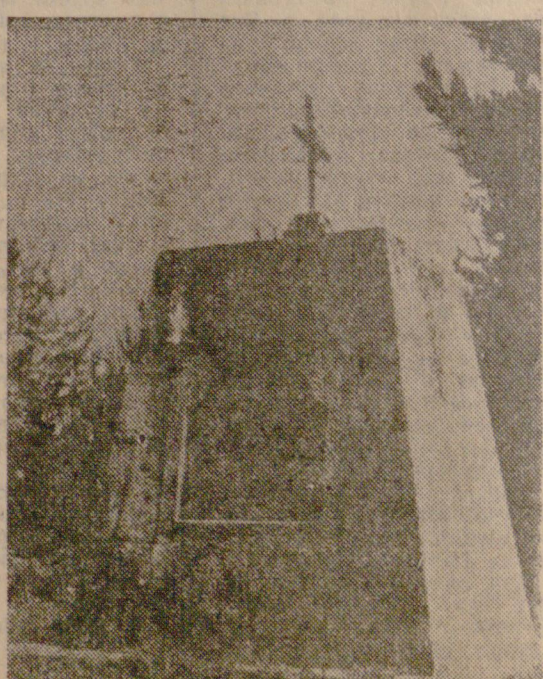
Символи

на подвига

Ще ги срещнем навсякъде из нашата родина, навсякъде, където е проливана братска кръв. Те напомнят за един подвиг и за една само жертва в името на справедливостта.

В Свищов или с. Марян, в Елена или във Велико Търново тези каменни символи на народната признателност отново ще бъдат покрити с венци и цветя. Защото преди сто години над изстрадалата България изгря Свободата.

Отново и отново ще свем даме глави пред реликвите на братството, за да живее примерът и да се предава като свят завет от поколение



Шипка моя и наша

Шипка! Ти си моя, ти си Ва-
зова, ти си наш!

Няма в историята ни дру-
го събитие, което да ни обе-
днява тъй неотразимо и да
ни свързва така здраво със
земята и небето на родина-
та, с нейното минало и нас-
тояще, с кръвта на героите
и духа на свободата, както
името на Шипка.

От къде иде тази магия
на очарованието, този из-
блик на любов и признател-
ност на преклонения, което
като искра свети през годи-
ните, през вековете.

Руско-турската освободител-
на война е забележително
събитие за нас. Цял народ
— добър и силен — тръгна
на поход, вдигна се през ре-
ки и планини, преживя хи-
ляди страдания и трудности,
загуби най-добрите си сино-
ве, за да помогне на своя
по-малък славянски брат да
извоюва най-ценното човеш-
ко достояние — свободата.

И тръгват руските полкове,
обвясни със славата на Св.а-
тополски боеве, помисли
традициите на руското воен-
но изкуство и славата на Су-
воров, Кутузов, Румянцев, на
съдбовен път към Зимини и
Свищов, Плевен, Стара Заго-
ра и Шипка. Хиляди българ-
ски доброволци, придобили
от всички посоки в Плов-
див трепетно изричат имената

си и се зачисляват в българ-
ското войнство, което рамо
до рамо ще крачи с руския
войник. Лейкейи в ливадите
край лагерите, те с премре-
жени очи виждаха пътища
и села, долини и възроже в
своето мило отечество, което
неудържимо ги зовеше.

Летописът на тази война,
от първия изстел над смълча-
ния Дунав, до последното
„ура“ разлянало се край
Одрина, е изпълнен с неувях-
ващи страници за смели под-
визи, на безбоян прояви на
братски чувства, на масов
героизъм.

Десантът на Дунава беше
образец на отлично проведе-
на военна операция. Обсадата
на Плевен се превърна в при-
мер на масирано действие и
на войнишка издръжливост.
При Стара Загора опълчение-
то получи бойното си кръще-
ние и заслуги най-високи
похвали и отличия.

Шипка беше връх на всич-
ко. На подвига. На братст-
вото. На саможертвата.

Често се спирам пред ня-
коя батарея, Притихвам и ся-
каш се вливам във времето.
През съзнанието, прескочили
барьерата на годините, пре-
минават картини, фрагменти
от боя, от първия, от вто-
рия, от третия ден, когато
„още миг ще падне завет-
ния хълм“. Всяка шепа пръст,

всеки камък разказва за без-
смъртието, родило се в ден
първи — 21 август 1877 г.,
когато Сюлейман започва бес-
ните си атаки. Девет атаки
за един ден. Девет пъти па-
вината на страшните пълчища
се слича срещу околните на
бранителите и отново, отно-
во назад...

Безсмъртието, родено в ден
втори, когато жаждата е по-
жестоката от куршумите, кога-
то околните стават нажежени
пещи и една капка вода е
равна на човешки живот.

Безсмъртието, родено в ден
трети, когато на защитници-
те остават само волята, мъ-
жеството, жертвоготовността
и единственото решение да
се устои Шипка, да се спа-
си България.

Има мигове, когато трезви
ят разум коленичи пред бе-
зумната сила на саможертва-
та. Тогава, когато и мъртвите
се втурват в боя. Тогава, ко-
гато логиката на фактите е
предопределила края. Но ако
всичко вървеше по силата на
логиката, то Шипка нямаше
да бъде Шипка.

Шипка устоя. България бе-
ше спасена. Преходът, по-
думите на Радечки, се превър-
на в „затворена врата“ за
таблиците на „спасителя“ на
империята — Сюлейман па-
ша.

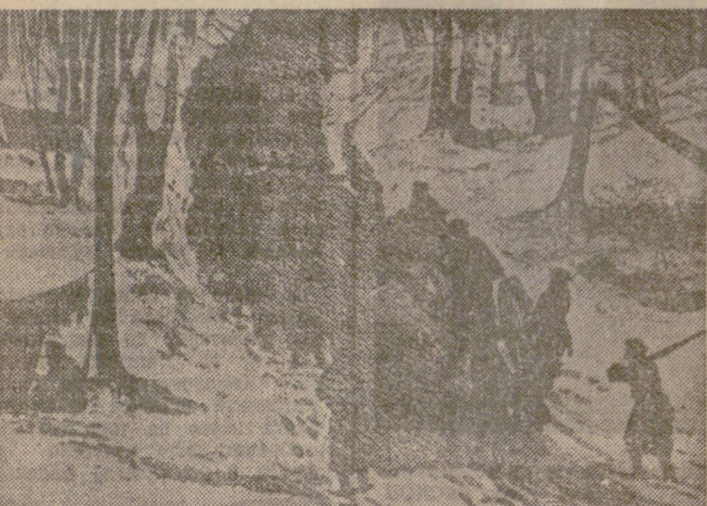
Сто години изминаха от
времето, когато Шипка дока-
за на света, че българинът
е достоен за своята свобода.
Шипка не остана само слу-
чай, епизод от военната ис-
тория. Шипка стана символ,
защото тя бе връх на много
вековните борби и въста-
ния, на завети и бунни. Шипка
стана символ и на кръвната ни
дружба с Русия, пример на
братство между два народа
— тръгнало през вековете
и поемало един до друг в
настоящото.

Често се спирам на Шипка.
Приказвам с времето. Прек-
ланям се пред подвига. Не
съм сама. Не мога да оста-
на сама. Край мен не спира
потокът от хора и глъчката
на разни езици. В ръцете
им съзирам честоцвети. И си-
чки бързат нагоре, към памет-
ника на безсмъртието, към
този каменен пантеон — до-
стоен за всички шипченски
защитници.

А така искам да остана са-
ма, да се върна в миналото
и да потърпя от спомена
те за тази епопея, която век
не престава да свети с ясно
те очертания на един ярък
исторически факт и с пов-
таряната красота на една ле-
генда.

Шипка! Ти си моя! Ти си
Вазова, ти си наш...

Емилия МИТЕВА



Преминването на старопланинските проходи — върховно
изпитание на силата, на мъжеството, на волята, на духа...
Чутовна проява на руските войни!



Боят на Орлово гнездо — връхна точка на епичните боеве на българското
опълчение и руските войни при отбраната на Шипченския проход.

Генерал Гурко влиза в София.

От признателна България

За героите от Освобождението са издигнати около 450 па-
метника • Всенародно движение за построяване на монументи
в прослава на руските освободители • Народните дарения и при-
знателност създадоха най-българските паметници

Освобождението на Бълга-
рия от османско иго с вели-
ката саможертва на руските
войни превърна в любов
войната привързаност на бъл-
гарския народ към Русия. Ня-
ма друга страна в света, в ко-
ято признателността и общата
към един друг народ да са
намерили материален израз в
толкова многобройни и свято
пазени паметници.

В чест на героите-освободи-
тели в продължение на де-
сетки години у нас са издига-
ни около 450 паметника на
признателността. Първите от
тях са построени от руски
части и полкове в периода на
Временното руско управление
(1878-1879 г.). Най-големите
еднотипни т. н. „паметници
на победата“ при Свищов, Ни-
копол, при Плевен до р. Вит,
на Шипка, в Пловдив и дру-
гаде, въз основа на пресе-
чена пирамида, са изградени
от Руското военно министер-
ство през 1879-1880 г. по про-
ект на арх. Воклар. Към тях
може да се причисли и Рус-
кият паметник в София, пър-
вият построен в столицата на
нова България монумент, от-
крит тържествено на 29 юни
1882 година. Докторският па-
метник в София е изграден
по проект на арх. А. И. Томи-
шко между 1882—1881 г.
в прослава на руските меди-
цински чинове загинали в Ос-
вободителната война. Най-го-
лемият и величествен от всич-
ки руски паметници в Бълга-
рия е Храм-паметникът край
гр. Шипка. Той е построен по
инициатива на майката на
генерал Скобелев, Олга Нико-
лаевна и на дъщеря на нашето
освобождение граф Н. П. Иг-
натиев с доброволно събра-
ни средства от руски и бъл-
гарски народ. Автор на про-
екта е архитект А. И. Томиш-
ко. Строителството продължи-
ло от 1896 до 1902 година,
когато на 28 септември ста-
нало тържественото освещаване
на храма.

Дълги години продължи
строителството на храм-паметника
„Александър Невски“ в Со-
фия. Решение за построяване

то му взема още Второто
общинно народно събрание
през 1880 година и призова-
ва народа да даде своята
лепота за неговото съзидане.
Основният камък бил по-
ложен на 19 февруари 1882
година. Изграждането про-
дължило до 1912 година, а
освещаването на храма ста-
нало на 24 септември 1924
година. Автори на проекта
са руските архитекти И. С.
Богомолов и А. Н. Померан-
цев.

Един от последните памет-
ници на народната признател-
ност, построен с народни сред-
ства, е Паметникът на сво-
бодата на връх Шипка. Ини-
циативата за този най-бъл-
гарски по-архитектурна стид
и дух монумент принадлежи
на Централното поборничес-
ко дружество в София. Ос-
новният камък бил положе-
н през 1922 година, но фашис-
тският преврат на 9 юни
1923 година забавил строежа.
През 1925 година бил про-
веден конкурс за проекта, спе-
циален комитет. Първото
негово дело бил строежът на
Паметника на освободителите
в София. Комитетът решил
средствата за него да се събе-
рат чрез дарения от целия на-
род. Паметникът на освободи-
телите в София е строен от
1901 до 1907 година по про-
ект на италианския скулптор
Арноaldo Луки и е тържес-
тено открит на 30 август
1907 година. Днес той е един
от най-красивите монументи
на нашата столица.

През 1902 година Комите-
тът, оглавяван от Стоян За-
имов, решил да се изгради Ма-
взолей на загиналите руски
и румънски войни в Плевен
и се превърнал в музей къщи
те в Бяла, Горна Студена,
Пордим и Плевен, в които е
отсядала Главната квартира на
руската армия. През 1907 го-
дина ведно със Скобелевия
парк-музей били тържестве-
но открити „ерусалимите“ на
българската признателност.
През 1909 година граждани-
те на Русе построили голям
Паметник на свободата.

Дълги години продължи
строителството на храм-паметника
„Александър Невски“ в Со-
фия. Решение за построяване

то му взема още Второто
общинно народно събрание
през 1880 година и призова-
ва народа да даде своята
лепота за неговото съзидане.
Основният камък бил по-
ложен на 19 февруари 1882
година. Изграждането про-
дължило до 1912 година, а
освещаването на храма ста-
нало на 24 септември 1924
година. Автори на проекта
са руските архитекти И. С.
Богомолов и А. Н. Померан-
цев.

Един от последните памет-
ници на народната признател-
ност, построен с народни сред-
ства, е Паметникът на сво-
бодата на връх Шипка. Ини-
циативата за този най-бъл-
гарски по-архитектурна стид
и дух монумент принадлежи
на Централното поборничес-
ко дружество в София. Ос-
новният камък бил положе-
н през 1922 година, но фашис-
тският преврат на 9 юни
1923 година забавил строежа.
През 1925 година бил про-
веден конкурс за проекта, спе-
циален комитет. Първото
негово дело бил строежът на
Паметника на освободителите
в София. Комитетът решил
средствата за него да се събе-
рат чрез дарения от целия на-
род. Паметникът на освободи-
телите в София е строен от
1901 до 1907 година по про-
ект на италианския скулптор
Арноaldo Луки и е тържес-
тено открит на 30 август
1907 година. Днес той е един
от най-красивите монументи
на нашата столица.

През 1902 година Комите-
тът, оглавяван от Стоян За-
имов, решил да се изгради Ма-
взолей на загиналите руски
и румънски войни в Плевен
и се превърнал в музей къщи
те в Бяла, Горна Студена,
Пордим и Плевен, в които е
отсядала Главната квартира на
руската армия. През 1907 го-
дина ведно със Скобелевия
парк-музей били тържестве-
но открити „ерусалимите“ на
българската признателност.
През 1909 година граждани-
те на Русе построили голям
Паметник на свободата.

Дълги години продължи
строителството на храм-паметника
„Александър Невски“ в Со-
фия. Решение за построяване

Емилия ЦАНОВ

Участието на румънската армия във войната

Още от древността румън-
ският народ, подобно на
нас, е бил принуден с оръ-
жие в ръка да защитава
своето национално същест-
вуване. В тези битки за сво-
бода и независимост важно
место заема участието му в
Руско-турската война от
1877-1878 година.

Румъния проявил вли-
зването си във войната за-
едно с Русия на 9 май
1877 год. Народните маси
посрещнаха с вълнуване
ние този акт, защото той
беше насочен и срещу тех-
ния вековен подтисник и
враг. Бойците от чалдара
румънска армия с нетърпе-
ние очакваха заповедта за
атака срещу вековния тур-
ски тиранин. Те подпомогна-
ха руските войски да кон-
центрират своите сили непо-
средствено до Дунава, под-
крепиха с артилерия форси-
рането на реката и унищожя-
ването на турската флотия
ляна. След това те подпомо-
гнаха руските войски при
превземането на Никопол.

Най-ярко обаче помощта
на румънската армия в ос-
вободителната война проя-
ви се в битката за Плевен.

Както е известно, първа-
та атака на Плевен, проведе-
на на 20 юли, завършила неу-
спешно и руските войски да-
доха около 2400 жертви.
Не доведе до успех и ата-
ката от 30 юли, която стру-
ваше на руските войски
7336 убити и ранени. За
третата атака се наложи
Дунавската армия да бъде
усилена с около 100 000 ру-
ски и 41 000 румънски бой-
ци. Групираната на румън-
ската армия включваше 3
дивизии с 42 батальона, 30
ескадрона и 108 оръдия.
Тя действуваше от Гривница
към Плевен, непосредствено
до руската армия. Третата
атака за Плевен започна на
7 септември, когато генерал
Зотов предприема общо на-
стъпление. Частите на 3-та
румънска дивизия атакува-
ха редут „Гривница 2“. Пре-
минавайки под пълно от кур-
шуми, първите вериги, с це-

ната на големи жертви, до-
стигат редута, където се би-
ят на живот и смърт. Да
овладеят редута обаче не
им се отдава. В това време
4-та румънска дивизия ата-
кува редут „Гривница 1“.
Тук боят се разгрява с ярост
на сила. След четвъртия
пристъп редутът е превзет.
Загиват 800 румънски офи-
цери и войници, а над 1000
са тежко ранени.

Третата атака не доведе
до падането на Плевен. Ру-
мънските войски загубиха
3000 души, а руските —
13 000. Това наложи обеди-
нително руско-румънски вой-
ски да блокират надеждно
града в железен обхват и
осуетят всякакъв опит на
Осман паша да налезе от
обкръжението. За разширя-
ване на оброча бяха осво-
бодени селата Горни Дъб-
ник и Телиш. Руските и ру-
мънските войски записаха
славна победа при превзе-
мането на Оряхово.

На 9 декември 1877 год.
Осман паша даде заповед

за разкъсване на блокадата
в направление Плевен —
София. Ударът на турците
по височините край р. Вит
бе силен. Боят пламна с из-
ключително ожесточение.
На 10 декември сутринта
първият неприятели още
лон настъпи срещу руските
войски. Тогава румънските
войски под командването
на подполковник И. Котруц
атакува във фланг и тил.
Българското население уве-
домява румънските войски
за движението на турците
в града и тогава 5-ти полк
влиза в града, преграйдай-
ки пътя на Осман паша за
върщане в Плевен. Обкръ-
жени, подложени на унищо-
жителен удар, 43 338 тур-
ци начело с Осман паша
се предават.

Падането на Плевен позво-
ли главните руски сили да
се насочат към преминава-
не на Балкана. Румънската
армия продължи бойните си
действия в Северозападна
България. Когато на 31
януари 1878 година Тур-

ция поиска примирие, глав-
ните сили на румънската ар-
мия влоха бойни действия
с турските войски в района
на Видин и града.

Полята на нашата родина
са осеяни с много паметни-
ци на руски, румънски и
български войни, а Плевен
се превърна в национален
музей на бойното братство
между трите народа, спо-
не с пролята кръв.

След победата на социа-
лизма в двете страни бъл-
гаро-румънските бойни тра-
диции бяха издигнати на
по-голяма висота. Сега на
пите два народа живеят в
мирно съседство и добро
разбирателство. Румън-
ската армия даде скъпи жер-
ти в освободителната война
през 1877-78 година. Днес
тя заедно с Българската на-
родна армия и армията на
Съветския съюз стоят твър-
до на позициите на социа-
лизма и мира в целия свят.

полк. инж. Христо
ВИДЕКОВ

„Аз не познавам втора страна в света, в която народната
обич и благодарност към един народ да е възпята в
толкова многобройни, свято храними и почитани паметници,
както в България, гдето всеки град, всеки парк, всяка мо-
гила и всяка педя земя свидетелствуват за безграничната
любов и признателност на българския народ към своите ос-
вободители“.

Васил КОЛАРОВ

„Хвала и чест на България, че тя не забрави своите ос-
вободители и пред целия свят изрази своята благодарност.
Народ, който умее да цени стореното му добро, е народ с
велико бъдеще. Българският народ доказа, че той бе досто-
ен за тези кървави жертви, които руският народ принесе
за неговото освобождение, и руският народ това не ще за-
брани!“

ЕПАНЧИН,

руски военен писател

„Само българският народ може така да гачи своите
освободители от османско иго.“

Маршал ТОЛБУХИН

Жените в Освобождението

Три сестри превързват 3000
ранени защитници на Шипка
в Габровската болница — Ол-
га Юханцева, София Енел-
хара и Александар Телляко-
ва. Те не са единствените. Ре-
дом с мъжете по пътищата на
Руско-турската освободителна
война вървят над 2000 меди-
цински сестри, фелдшерки и
лекарки. Те са оставили спо-
койното си медицинско по-
прище някъде в Петербург,
Москва и Самара, за да оти-
дат на бойните линии, къде-
то се решава съдбата на
братския славянски народ.

През 60-те години на XIX
век в помощ на Червения
кръст по набирателно на меди-
цински персонал се създават
общини на милосърдните сес-
три. Най-старата община, ос-
нована със съдействието на Пи-
рогов по време на Кримска-
та война. Специално за Рус-
ко-турската война се органи-
зира Кримската община от
жени-доброволки. Участвуват
и милосърдни сестри от
други общини.

Жената е навсякъде, къде-
то е необходима. В „летящи
те санитарни отряди“ под
свистенето на куршумите тя
бърза да прибере ранените
от бойното поле, да им даде
първа медицинска помощ. Се-
стра Духовнича, съпруга на
командира на Подолския
полк, заедно с няколко сес-
три от Георгиевската община
следва неотлъчно отряда на
Скобелев. По време на теж-
ките и продължителни боеве
при Плевен броят на ранени-
те расте с всяка измината ми-
нута. Наред с Духовнича тук
работи лекарят-хирург София
Балбот. При третата атака
само за четир дна Балбот
прави около 30 гипсови прев-
ръзки, няколко много тежки
и сложни операции.

Медицинският персонал не
достига. Сестрите работят ле-
ноношно. Асистират на теж-
ки операции, зашиват разкъ-
сани рани, често заменят
квалифицираните лекари.

Животът в тила не е по-
лек. Много обща е необходи-
ма, за да изпълни своя
дълг докрай, да подкрепи
физически и морално ранени
те войни. С майчинска преда-
ност руските жени се грижат
за болните от тиф и често
заплащат своя чужден дъг
с живота си.

Жените, дошли в България
са от обикновени руски на-
род, по сред тях има и ари-
стократки. Отказали се от бо-
гатство и удобства, тръгват
да делат с войниците глуда
и болестите. Мария Михайло-
вна, сестра на княз Дондуков
— Корсаков, княгиня Голци-
на, графиня Жеротина, баро-
неса Гейкинг Незабавина и
баронеса Юлия Вреска. До
последния си дъх тя се гри-

жи за тифусните, споделя тях-
ната съдба.

За първи път в историята
на военната медицина в Осв-
бодителната Руско-турска вой-
на участвуват и около 40 ле-
карки. Те са завършили чети-
ригодишен курс при медицин-
ските академии и със специ-
ален указ на императора са
удостоени със званието „же-
ни-лекари“. В битката за спа-
сяване на всеки човешки жи-
вот се включват хирургите
Зиминил, Павел Бистрови-
ва, Евгения Маркова, Ана
Новоспаса, Глафира Морав-
ска, Юлия Курвоазие. Те ло
казват, че могат да работят
наравно с мъжете, показват
добра научна подготовка. Р.
Зимини София Балбот неумор-
но работи под ръководството
на проф. Бергман, където
получава оценка на опитен
хирург.

С високо чувство за лекар-
ски дълг руските жени пома-
гат не само на своите, но и
на ранените турски войници,
на заболелите българи. Пече-
лят общ и доверие.

Макар и не на бойна ли-
ния, във войната участвуват
и Розалия Плеханова, съпруга
на Георги Плеханов. Тя е док-
тор по очни болести в 147-ма
болница в гр. Бузео, близо
до Букхурш.

Във военните болници око-
ло 35 фелдшерки, завърши-
ли тригодишното училище
при Петербургския женски
лазаретен комитет, се борят
за забавяне страданията на
ранените. В медицински-
те отряди неуморно работят
фелдшерките Анастасия, Гри-
гориева, Яковлева, Поляко-
ва, Строгова, Маршиковска.

Голям брой българки пос-
тъпват като санитарки наред
с руските жени. Те превъз-
ват и изнасят ранените от
полесраженията. В организи-
раните от тях болнични пун-
ктове леноношно се дава по-
мощ на болните, поднася се
чай, носи се бельо от домо-
вете.

Наред с руските сестри и
българки записват своите
имена в историята. Пример
на саможертва и себесторит-
на са Петрана Обретенкова,
милосърдна сестра в руска
военна болница, Анастасия
Тошкова, сестра в Търновска-
та болница, Мария Генкова,
починала в Габровската бол-
ница от тиф, Екатория Жив-
кова (Бела Благоева) идва
от Русия, за да помогне за
освобождението на своята ро-
дина.

Народът ни ще пази зазедо-
спомена за благородните и
смели жени, взели дейно уча-
стие в Освобождението. Има-
ната им няма да бъдат за-
бравени никог.

Светла ПЕТРОВА

